УДК 378.015.31:373.2

DOI: 10.12958/2227-2844-2021-1(339)-1-52-69

Бадер Світлана Олександрівна,

доктор педагогічних наук, доцент,

завідувачка кафедри дошкільної та початкової освіти

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Старобільськ, Україна.

svetmira23@meta.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9225-423X>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ

Стрімкі зміни в системі освіти України, реформування кожної її ланки зумовлюють необхідність переорієнтації акцентів у фаховій підготовці майбутніх педагогів загалом та майбутніх вихователів ЗДО, зокрема. Фокус сучасної професійної підготовки здобувачів має бути спрямований саме на їх аксіосферу, адже сформовані стійкі ціннісно-сміслові орієнтації студентів стануть фундаментом, на якому базуватиметься їхня професійна компетентність у цілому.

Проблема професійної й фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО доволі широко висвітлена в науковій педагогічній літературі, зокрема це студії Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Жаровцевої, О. Кононко, Ю. Косенко, К. Крутий, О. Кучерявого, О. Листопад, В. Нестеренко, Т. Танько та ін. Становлення аксіосфери майбутніх вихователів ЗДО у педагогічному науковому полі здебільшого репрезентовано з погляду формування професійних та педагогічних цінностей (Г. Андрюніна, Т. Величко, Ю. Волинець, О. Горбатова, Л. Добровольська, С. Камінська, О. Лисенко, О. Падалка). Наразі окреслено провідні аксіологічні орієнтири в професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО та шляхи формування їхньої аксіологічної компетентності (С. Кондратюк, Р. Пріма, Г. Цветкова). Але дослідження сутності та умов формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО все ще залишається доволі однобічним та тяжіє до розгляду проблеми з погляду професійних цінностей.

Отже, метою статті є дослідження стану розробленості проблеми формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у педагогічній теорії і практиці.

Аналіз наявних досліджень з проблеми формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у фаховій підготовці в контексті педагогічної теорії та практики дозволяє зупинитись на положеннях *педагогічної аксіології в історико-культурному контексті*, а

також на окремих положеннях *компетентнісного та інтегрованого підходів* щодо розгляду проблеми.

Так, у ґрунтовних роботах педагогів-класиків (А. Макаренко, М. Монтессорі, С. Русова, В. Сухомлинський, Л. Толстой, К. Ушинський) особистість майбутнього вихователя ЗДО розглядається як високодуховна, морально досконала, така, що в якості провідних цінностей визнає загальнолюдські, як-от: Людина, добро, краса, любов, ніжність, щирість, справедливість, правда.

Дитину як найвищу цінність визначає у своїх розвідках М. Монтессорі. Відстоюючи й розвиваючи ідеї вільного виховання та необхідності максимального розкриття всіх здібностей, природно закладених у дитині, М. Монтессорі вбачає роль вихователя через позицію помічника, фасилітатора. Відповідно, його провідними ціннісними орієнтаціями має бути гуманістична спрямованість на партнерську взаємодію з дитиною, допомога їй у пізнанні світу (Монтессорі, 1997). До провідних цінностей-якостей вихователя педагог зараховує: щирість, доброту, сердечність тощо. Таке розуміння ролі вихователя співзвучно ідеям ціннісно-сміслової освітньої парадигми щодо освіти дітей раннього й дошкільного віку, але цінності, що має сповідувати вихователь окреслено доволі стисло крізь призму ефективної взаємодії з дитиною.

Продовжуючи ідеї «м'якого виховання» дітей, Л. Толстой визначає тріаду цінностей педагога-вихователя: правда, краса та добро. Добро, на думку педагога, постає як загальний життєвий орієнтир вихователя, своєю чергою, краса – це виявлення добра, його, так би мовити, наочний вияв у різних проявах (зовнішня краса людини, краса навколишнього середовища, краса мистецтва тощо). Любов як цінність Л. Толстой тлумачить з погляду педагогічної професії, зауважуючи, що справжній професіонал любить не лише дитину, а свою справу: «Хочеш наукою виховати дитину, люби свою науку і дізнайся її, і діти полюблять тебе і науку, і ти виховаєш їх», – зазначає Л. Толстой (Толстой, 1936). Очевидно, що самоцінними для майбутнього вихователя й вихователя-практика мають стати такі якості як любов до дітей та професії.

С. Русова наголошувала на необхідності «високої освіченості» вихователя, культури його мовлення, готовності до постійного самовдосконалення й саморозвитку, але провідною цінністю справжнього професіонала визнається любов до дітей як смислу всієї життєдіяльності вихователя (Русова, 1997). Очевидно, що всі інші цінності вихователя, згідно концепції С. Русової, мають витікати з любові до дитини: терпіння, справедливість, вимогливість тощо.

К. Ушинський визначає моральність та етичність особистості як першооснову її існування та ставить плекання моральних рис вище, ніж інтелектуальний розвиток. Джерело розвитку особистості дитини, на думку класика, знаходиться в самій молодій особистості, вихователь має

прийняти дитину такою, яка вона є, та допомогти їй вибудувати траєкторію індивідуального розвитку.

Така ідея тісно переплітається з сучасним розумінням суб'єкт-суб'єктних стосунків у системі «педагог – дитина», де взаємодія між ними відбувається на засадах партнерства та дитина, розвиток її унікальності, визнається сенсом освітнього процесу, найвищою педагогічною цінністю.

Говорячи про ціннісно-сміслові орієнтації вихователя-професіонала, К. Ушинський на перше місце ставив загальнолюдські, духовні цінності: любов до іншого, до Батьківщини, рідної мови, відповідно, саме такі цінності він має транслювати молодому поколінню.

Отже, більшість видатних педагогів минулого розкривають проблему ціннісно-сміслових орієнтацій вихователів крізь призму важливих загальнолюдських цінностей-якостей, що допоможуть у взаємодії з дитиною, сприятимуть розкриттю її унікальності. Образ вихователя пов'язується з «ідеальним педагогом», що сповідує загальнолюдські цінності та уміє виховати подібні у дитини.

Аналіз праць видатного педагога-практика В. Сухомлинського переконує в тому, що він опосередковано розглядав формування ціннісно-сміслових орієнтацій особистості як процес, провідна мета якого – утвердження ідеалу добра, а провідна цінність суспільства – Людина (Сухомлинський, 1976). До провідних загальнолюдських цінностей та цінностей, на які має орієнтуватись педагог у професійній діяльності, В. Сухомлинський відносив: людину, Батьківщину, материнство (жінка-матір), дружбу, моральні якості особистості (доброта та гідність, любов та милосердя, сердечність), працю, зокрема педагогічну, самовиховання тощо.

Виходячи з розуміння людини як творця, джерела добра, гідності та найвищої цінності, маємо можливість констатувати, що В. Сухомлинський є одним із фундаторів ціннісно-сміислової парадигми в освіті, що інтегрує гуманістичний погляд на процес навчання, виховання й розвитку особистості (педагогіка осердечення), визнає її пріоритетність у процесі пізнання Всесвіту.

Пошукам аксіологічних орієнтирів педагогів присвячено й розвідки А. Макаренка, який у центр уваги ставить єдність колективних поглядів, не виключаючи при цьому індивідуальність та унікальність кожного члена колективу як беззаперечну цінність. Аналіз педагогічного спадку педагога переконує, що ідея колективного виховання в процесі навчально-трудової діяльності містить низку ціннісних посилів, зокрема: цінність життя, його насиченість змістом та смыслом; цінність спілкування, взаємодопомоги, підтримки в системі «учень – учень»; цінність людини, провідний сенс якої бути щасливою (Макаренко, 1959); цінність відповідальності та здатності приймати рішення, що впливають на долю всього колективу; цінність праці та її впливу на всебічний розвиток особистості; цінність партнерських стосунків, атмосфери

взаємоповаги та підтримки в системі «педагог – учень»; цінність вимог та дисциплін у колективі, що є механізмом аксіологічного виховання (Макаренко, 1987).

Крім того, педагог-практик значну увагу приділяє формуванню такої цінності-якості, як життєвий оптимізм, що сприяє злагодженій роботі колективу та щасливому життю людини (Макаренко, 1959).

Принципової значущості для нас набуває ідея А. Макаренка про цінність людського щастя, що свідчить про зародження ідеї гармонізації ціннісно-сміслових орієнтацій особистості на загальнолюдському, професійному та особистісному рівнях та ще раз доводить думку про цілісність особистості вихователя ЗДО, для якого смисловими є і визнані суспільством цінності, як-от людина, милосердя, справедливість, і індивідуально-життєві (родинне щастя, життєвий оптимізм тощо).

Отже, більшість педагогів-класиків стоять на позиціях формування загальнолюдських, духовних цінностей у майбутніх вихователів, оскільки саме вони є транслятором цінностей для підростаючого покоління. Загалом погоджуємось із такою позицією, натомість вважаємо, що не менш важливими є і суто професійні цінності, що мають бути сформовані у педагога як запоруки його професіоналізму.

Так, у межах *компетентнісного підходу* (Г. Андрюніна, Г. Беленька, О. Горбатова, С. Камінська, С. Кондратюк, О. Кучерявий, О. Лисенко, О. Листопад, Т. Поніманська, О. Падалка, Р. Прима, Г. Цветкова та ін.) до розгляду проблеми формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО, до провідних цінностей зараховано такі цінності-якості та цінності-принципи фахівця: любов до дітей, професійні знання, емпатія, комунікативність, толерантність, творчість, саморозвиток, самовиховання, самовдосконалення тощо. Також автори визначають шляхи формування професійних ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у фаховій підготовці.

Так, дисертаційну роботу О. Горбатової присвячено проблемі формування моральних ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО, де такі цінності визначаються як складне особистісне утворення, що регулює подальшу професійну діяльність та є найбільш значущим у становленні професіоналізму (Горбатова, 1994). У системі моральних ціннісних орієнтацій дослідниця вбачає і професійні, і, власне, моральні орієнтації. Нам імponує думка дослідниці щодо джерела моральних ціннісних орієнтацій, яке вона вбачає в спільній діяльності студентів. Ми також вважаємо, що викладач має активно включатися в таку діяльність на засадах партнерських стосунків та задавати смисл тієї чи тієї діяльності, що сприятиме формуванню ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО.

С. Камінська також зупиняється на формуванні професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО та визначає їх як вибіркові ставлення до педагогічної діяльності, до особистості дитини та

до самого себе як вихователя. Такі ставлення формуються на основі широкого спектра всіх духовних ставлень особистості в різних професійно значущих видах діяльності (Камінська, 1997). Нам імпонує позиція авторки про те, що професійно-ціннісні орієнтації майбутніх вихователів ЗДО необхідно формувати під час професійної діяльності, а для студента такою є педагогічна практика.

Цінним для нашого дослідження є погляди О. Кучерявого, у студіях якого розглянуто проблему організації професійного самовиховання майбутнього вихователя ЗДО, що визнається провідним аксіологічним орієнтиром у подальшій професійній діяльності вихователя-професіонала. Автор наголошує на необхідності смислового наповнення освітнього процесу ЗВО, що стане запорукою у формуванні смислотвірних мотивів самовиховної активності здобувачів (Кучерявий, 2002).

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки ґрунтовне дослідження проблеми професійного становлення й формування відповідної компетентності майбутнього вихователя ЗДО здійснено Г. Беленькою, яка вважає, що концепт «компетентність» включає не лише відповідні знання, уміння й навички, а певні якості, що є цінними для майбутнього вихователя ЗДО. До таких авторка відносить любов до дітей, вимогливість, емпатію, комунікативність (Беленька, 2012). Г. Беленька зазначає, що під час навчання у ЗВО важливо, перш за все, створити відповідні умови для усвідомлення майбутніми вихователями смислу подальшої професії, відповідно скоригувати наявні ціннісні орієнтації здобувачів ще на першому курсі навчання. Авторкою визначено провідні якості-цінності майбутнього вихователя ЗДО, що мають увійти до психологічної структури особистості та визначати вектор поведінки, а саме: любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та комунікативність (Беленька, Половіна, 2015).

До проблеми провідних цінностей, що мають визначати професійну позицію майбутнього вихователя дітей дошкільного віку, зверталась Т. Поніманська, визнаючи необхідність формування в здобувачів цінностей гуманістичної спрямованості (Поніманська, 2003). До таких учена відносить: взаємодію з дитиною, що передбачає розуміння її внутрішнього світу, любов до дитини; освітній процес у ЗДО, побудований на гуманістичних засадах, певні якості-цінності вихователя, зокрема доброзичливість, толерантність, здатність до рефлексії, прагнення до самовдосконалення тощо (Поніманська, 2002). Учена стоїть на позиціях абсолютного прийняття дитини, визначає цінність та унікальність цього вікового періоду та для майбутнього вихователя ЗДО провідними ціннісно-смісловими орієнтаціями визначає орієнтацію саме на взаємодію з дітьми раннього й дошкільного віку.

Цінними є також розвідки О. Падалки, яка дослідила процес формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, визнаючи їх як комплекс різних

видів професійних цінностей. Вона пропонує забезпечити позитивну мотивацію майбутніх фахівців до професійної підготовки загалом, системне залучення студентів до практичної діяльності, що сприятиме формуванню відповідних цінностей та педагогічної рефлексії в майбутніх вихователів (Падалка, 2014). У своєму дослідженні до пріоритетних педагогічних цінностей майбутнього вихователя ЗДО вчена зараховує такі:

- дитина (любов, повага до дітей, визнання дитини як аксіологічного орієнтиру професійної діяльності);
- знання (адже вихователь є джерелом та транслятором знань, інформації та відповідної системи цінностей для дітей раннього і дошкільного віку);
- комунікативність (інтерес та любов до дітей, що віддзеркалює гуманістичну спрямованість вихователя ЗДО);
- творчість (виявляється через розкриття та реалізацію власного творчого потенціалу, біологічно зумовлених творчих здібностей);
- саморозвиток (характеризує прагнення до самореалізації та саморозвитку в професійній сфері, а отже є цінністю особистісного зростання);
- гуманність (гармонійна та високоморальна особистість майбутнього вихователя й вихователя-професіонала у сукупності його ідеалів, інтересів та ціннісних орієнтацій) (Падалка, 2014).

Загалом погоджуючись з поданою класифікацією педагогічних цінностей, що мають бути сформовані в майбутнього вихователя ЗДО, вважаємо, що вона є дещо обмеженою, оскільки залишається поза увагою така педагогічна цінність, як людина загалом. Зважаючи на те, що вихователь ЗДО має справу не лише з дітьми, а й з педагогічним та батьківським колективами, іншими фахівцями в процесі професійної діяльності, людина є тією цінністю, навколо якої синтезуються запропоновані вище.

Дещо схожі погляди на формування професійних цінностей майбутніх вихователів ЗДО простежуються в роботі Г. Андрюніної, яка зазначає, що професійні цінності формуються в майбутніх вихователів ЗДО в процесі актуалізації таких аксіологічних складників, як розуміння та прийняття суті педагогічної професії, специфіки її реалізації в системі дошкільної освіти, активне включення в діяльність з провідними суб'єктами освітнього процесу, усвідомлення власного рівня педагогічної майстерності та потреба в подальшому самовдосконаленні (Андрюніна, 2013). Нам імпонує її думка про необхідність постійного залучення майбутніх вихователів ЗДО до активної взаємодії з дошкільниками під час фахової підготовки, адже це з перших курсів навчання дає можливість усвідомити смисл професії або, навпаки, усвідомити неготовність до роботи з дітьми надалі.

Важливими для нас є висновки О. Листопада на проблему педагогічних цінностей майбутнього вихователя ЗДО, до яких він

зараховує: професію вихователя дітей дошкільного віку загалом; виховання вільної, гармонійно розвиненої особистості дитини, розвиток у неї творчих здібностей, пізнавальних інтересів, стимулювання потреби і прагнення до саморозвитку; можливість займатися улюбленою справою, розвивати професійно-творчі здібності та, на цій основі, самовдосконалюватись; творчий характер професійно-педагогічної діяльності, засвоєння необхідних для професії ЗУН (Листопад, 2016).

Т. Величко класифікує ціннісні орієнтації, що віддзеркалюють професію вихователя, тобто професійні ціннісні орієнтації:

- загальнопедагогічні орієнтації, що спрямовані на суспільно-соціальні цінності педагогічної професії загалом (приносити користь людям, виховання дітей та спілкування з ними);
- особистісно-розвивальні орієнтації, які пов'язані з розвитком особистості дитини як провідної цінності (розвиток інтелектуальних можливостей та творчих здібностей дітей тощо);
- предметно-діяльнісні, що спрямовані на предметно-викладацьку діяльність вихователя (саморозвиток, самоосвіта);
- особистісні орієнтації, спрямовані на самовираження вихователя в професійній діяльності (власні професійні характеристики);
- професійно-прагматичні (пов'язані з престижем професії, заробітною платою, тривалістю відпустки тощо) (Величко, 2014).

Окремо зупинимось на науковій статті білоруської дослідниці С. Кондратюк, яка наголошує на необхідності формування аксіологічної компетентності майбутніх вихователів ЗДО, вважаючи її невід'ємним складником професійної компетентності. Авторка розглядає аксіологічну компетентність майбутнього вихователя як здатність оцінювати соціальну та особистісну значущість професійних знань, умінь та навичок, що набуваються в процесі фахової підготовки; готовність обирати цільові та смислові установки для своїх дій та вчинків, застосовувати їх для вирішення професійних практичних завдань на засадах гуманістичних ідеалів (Кондратюк, 2017).

Важливою для нас є висновки С. Кондратюк про те, що ціннісно-смислові орієнтації є структурним компонентом аксіологічної компетентності поряд із саморозвитком та соціальною взаємодією (готовність до взаємодії, кооперації з колегами для виконання професійного обов'язку тощо). Власне ціннісно-смислові орієнтації визначено як розуміння та прийняття цінностей освіти, усвідомлення соціальної значущості обраної професії, її цінності, високий рівень вмотивованості до виконання професійної діяльності (Кондратюк, 2017). Як бачимо, вони знову ж-таки трактуються в межах подальшої професійної діяльності майбутнього вихователя ЗДО. Вважаємо таку позицію дещо дискусійною, адже будь-яка компетентність, у тому числі й аксіологічна, передбачає сформованість знань (про цінності), умінь та навичок (реалізації знаних цінностей у поведінці) й сукупності особистісних якостей, тож, сформована аксіологічна компетентність, з

нашої точки зору, виявляється не лише у професійній площині, а й на рівні особистісного життя.

Погоджуємось з думкою авторки про необхідність формування аксіологічної компетентності майбутніх вихователів ЗДО. Проте зауважуємо, що ціннісно-сміслові орієнтації варто розглядати не лише в контексті обраної професії вихователя ЗДО, адже смислові утворення особистості й її особистісні цінності, що входять до конструкту «ціннісно-сміслові орієнтації», виходять далеко за межі професії, але міцно пов'язані з нею.

З необхідністю формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО погоджується Г. Цветкова, наголошуючи, що «формування аксіосфери майбутнього педагога – неперервний процес набуття і привласнення особистістю морально-ціннісних імперативів, що становлять ядро й підґрунтя професіоналізму» (Цветкова, 2016). Важливою умовою формування ціннісних орієнтацій майбутнього вихователя вчена визнає створення аксіологічного простору у ЗВО – такої педагогічної реальності, яка відображає педагогічну взаємодію суб'єктів із усім розмаїттям мотиваційно-ціннісних зв'язків; структурована система педагогічних чинників, активізація творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу у ЗВО (Там само). Г. Цветкова зазначає: «в аксіологічному виховному просторі з позитивно-стимулювальними характеристиками виникає ефективна ціннісно-комунікативна взаємодія і викладача, і студента. Формуються властивості особистості щодо можливості усвідомлювати своє «Я», свою місію земного існування, розкривається сенс особистісного ціннісного збагачення, що виявляється у здатності викладача та студента діяти, думати, продукувати та виробляти цінності» (Там само). Нам імпонує думка авторки про те, що в основу формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО покладено принцип активності суб'єктів освітнього процесу, які під час діалогічної взаємодії здатні самі виробляти цінності.

Резюмуючи ідеї учених у межах компетентнісного підходу, зазначимо, що більшість із них стоять на позиціях необхідності формування таких професійних цінностей-якостей у майбутніх вихователів ЗДО, які є необхідними для ефективного навчання, виховання й розвитку дошкільника, а провідними визнаються такі: любов до дітей, справедливість, толерантність, відповідальність, гнучкість, творчість, саморозвиток, самовиховання тощо. Погоджуючись із необхідністю формування таких цінностей, наголошуємо, що ціннісно-сміслові орієнтації майбутнього вихователя не обмежуються спрямованістю на професію, а передбачають гармонійне поєднання з особистісними цінностями (спрямованість на себе).

Аналіз останніх педагогічних напрацювань з проблеми, що досліджується, дає можливість констатувати, що сучасні автори поряд із загальнолюдськими та професійними цінностями, що мають бути

сформовані в майбутнього вихователя, наголошують на важливості їх особистісних (життєвих) цінностях та смислах, підкреслюючи їхню пріоритетність у моделюванні перспективи подальшого життєвого шляху. Отже, маємо можливість констатувати поступове становлення *інтегрованого підходу* до проблеми, що досліджується (Г. Вербіна, Ю. Волинець, С. Гусаківська, Л. Добровольська, Л. Загородня, С. Петренко Н. Русанова, С. Титаренко, В. Сухомлинський).

Так, одним із перших, хто наголошує на важливості гармонії особистісного та професійного у структурі цінностей, був ще В. Сухомлинський. На його переконання, педагог-вихователю – не лише професіонал своєї справи, а й людина зі своїми інтересами та вподобаннями, прагненнями й індивідуально-життєвими цінностями. Педагог наголошує на важливості гармонії цінностей особистості на всіх рівнях – від загальнолюдських до особистісних (індивідуально-життєвих). До останніх він зараховує дружбу, родину, щастя, одночасно підкреслюючи їхнє загальнолюдське значення.

Таке розуміння цінностей, що мають бути притаманні представникам педагогічної професії загалом та майбутнім вихователям зокрема, стало науковим підґрунтям для сучасних розвідок у галузі професійної та фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО та формування в них ціннісно-сміслових орієнтацій.

Так, близькими до нашого дослідження є наукові погляди Л. Добровольської, яка досліджує ціннісно-сміслову сферу майбутнього вихователя ЗДО, де ціннісні орієнтації визначаються як її компоненти та трактуються як особливі психологічні утворення, що завжди представляють ієрархічну систему та існують у структурі особистості в якості її елементів. Саме ціннісні орієнтації, на її думку, виражають найбільш цінне, важливе для майбутнього вихователя ЗДО, задають його особистісну унікальність (Добровольська, Жейнова, Канарова, 2019).

Своєю чергою, професійні ціннісні орієнтації авторка визначає як «індивідуальну ідеологію життя». Такі орієнтації виявляються в наявності активної життєвої позиції, продуктивної саморефлексії і прагненні до самовдосконалення (Там само). Професійні ціннісні орієнтації майбутнього вихователя формуються безпосередньо під час засвоєння соціального професійного досвіду (Там само). Не менш важливим є формування в майбутніх вихователів ЗДО оцінювально-ціннісних знань, які «допомагають людині сконцентруватися на своїх життєвих позиціях та забезпечують швидке вирішення проблем реальності, що змінюються» (Там само, с. 119). Як бачимо, такі знання є базисом, умовою для формування і професійно-ціннісних, і смисложиттєвих орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО.

Характеризуючи професійно-аксіологічний портрет вихователя, Л. Добровольська зазначає: «сьогодні вихователю – це особистість, яка повинна мати планетарне мислення і ні в якому разі не обмежуватися лише передачею знань, умінь і навичок. Він є носієм системи

загальнолюдських цінностей та має володіти високою культурою, духовністю і керуватися моральними принципами» (Там само). Нам імпонує думка вченої щодо необхідності гармонізації ціннісно-сміслової сфери майбутнього вихователя ЗДО шляхом узгодження різних цінностей у структурі особистості, на що й має бути спрямований освітній процес ЗВО.

Схожі ідеї простежуються у студіях С. Гусаківської, яка характеризує ціннісно-сміслову сферу майбутнього вихователя ЗДО як «складну, багаторівневу, ієрархізовану структуру, що включає у себе сукупність загальнолюдських, професійних, індивідуальних цінностей та особистісних смислів у їх системному взаємозв'язку» (Гусаківська, 2014а). Категорія «цінність-смісл» є системоутворювальною у структурі ціннісно-сміслової сфери та розуміється як інтегроване суб'єктне утворення, що виникає в результаті інтеріоризації об'єктивної (суспільно заданої) цінності в дійсно особистісну, суб'єктивно значущу цінність (Там само, с. 56–57). Детермінантою гармонійного поєднання всіх трьох груп цінностей є особистість дитини, що визначає гуманістичну спрямованість особистості майбутнього вихователя.

Важливим для нас є те, що авторка розуміє особистість майбутнього вихователя ЗДО через поєднання ціннісних та смислових орієнтацій (особистісних смислів), де останні визначаються як розуміння власного призначення, вищої мети існування у світі, а також про життєво важливі, значущі цінності (Там само, с. 59). Це доводить тезу про цілісність особистості майбутнього вихователя ЗДО, який має інтеріоризувати із розмаїття загальнолюдських, суспільно важливих не лише цінності професійного рівня, а й мати уявлення про перспективи свого подальшого життя – родину, друзів, кар'єру, необхідні матеріальні блага тощо.

Подібна ідея простежується в студіях С. Петренко, яка зауважує, що професіоналізм вихователя дитячого садка становлять не лише наявні знання, уміння, навички, певні здібності, а й сформованість особливого мотиваційно-сміслового конструкту у структурі особистості. Своєю чергою, професійні орієнтації авторка визначає як спрямованість особистості на засвоєння певних цінностей для задоволення потреб, здійснення життєвих цілей і перспектив у майбутньому (Петренко, 2007). Очевидно, що майбутня професія вихователя ЗДО є провідною цінністю, орієнтиром, а вся діяльність у процесі навчання підкорюється їй. Важливою для нас є думка С. Петренко про можливість існування й інших цінностей і смислів у майбутніх вихователів ЗДО, що не опосередковані професією, проте гармонують з провідною метою – стати вихователем-професіоналом. Такими індивідуально-життєвими цінностями можуть бути бажані цілі щодо майбутньої родини, кар'єри тощо.

Цікавою є розвідка російських авторів Г. Вербіної та Н. Русанової, які аналізують проблему життєвої перспективи вихователя, його ціннісні

пріоритети та життєві смисли діяльності. Учені зауважують, що вихователь має самостійно прогнозувати свої життєві перспективи та визначати шляхи досягнення поставлених цілей (Вербіна, Русанова, 2018). Як бачимо, дослідниці також наголошують на смислових конструктах майбутніх вихователів ЗДО у структурі ціннісно-смислових орієнтацій та визначають перші як здатність самостійно прогнозувати й проектувати своє життя.

З іншого боку, ціннісними сьогодні є такі якості вихователя ЗДО, що дозволять максимально ефективно виконувати свою професійну діяльність на гуманістичних засадах. До таких якостей зараховано: терпіння, здатність зберігати самовладання під час роботи з дітьми; доброзичливість, емоційна стабільність; швидка реакція щодо переключення з одного об'єкта на інший; висока включеність у всі сфери життя, контроль свого життя; ціннісне ставлення до дитини, культури, творчості; гуманістична педагогічна позиція; уміння впроваджувати різні педагогічні технології, надаючи їм особистісно-смислову спрямованість, ураховуючи потреби дітей та вимоги суспільства; здатність до самоосвіти, самовдосконалення особистісних структур свідомості, що надає гуманістичного смислу діяльності (Там само).

Ю. Волинець проводить паралель між цінностями та смислами майбутнього вихователя ЗДО, зауважуючи, що саме цінності виконують функцію конституціювання сенсу обраної професії у фаховій підготовці. Важливим є висновок дослідниці про залежність рівня духовного розвитку особистості та пошуку нею сенсу життя (Волинець, 2011). Тобто життєвий смисл також розглядається під аксіологічним кутом зору та визначається як майбутній життєвий орієнтир, перспектива розвитку майбутнього вихователя ЗДО.

Суголосними є позиції Л. Загородньої й С. Титаренко, які, досліджуючи складники професійної майстерності вихователя ЗДО, зауважують на необхідності і професійного, і особистісного зростання майбутнього фахівця під час фахової підготовки. Автори зауважують, що поряд з фундаментальними знаннями щодо методики дошкільної освіти, розуміння психологічних особливостей дітей, вихователь-професіонал повинен мати комплекс психологічних якостей, які визначатимуть його педагогічну майстерність (Гусаківська, 2014). Отже, гармонія ціннісно-смислових орієнтацій, що включають і професійні, і особистісні цінності, є запорукою професіоналізму, з одного боку, особистісного щасливого життя – з іншого.

На необхідності вибудови індивідуальної траєкторії ціннісно-смислового самовизначення майбутнього вихователя ЗДО в освітньому процесі ЗВО наголошує О. Швець, узявши за основу «феномен ціннісного масштабу людини» (Швець, 2018). Отже, маємо можливість констатувати, що представники інтегрованого підходу наголошують на важливості формування не лише професійних ціннісних орієнтацій, а й

особистісних життєвих смислів, що через ідеальну модель майбутнього визначають вектор життєвих цілей здобувачів освіти.

Як бачимо, у науковій літературі доволі ґрунтовно досліджено сутність та шляхи формування професійних ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у процесі фахової підготовки. Суголосною ідеєю всіх представлених вище розвідок є визнання професійних цінностей та ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО як провідних у структурі особистості студента, таких, що мають визначати все його подальше життя. На думку вчених, майбутній вихователь ЗДО має орієнтуватися на такі цінності, як: дитина й дитинство, любов до дітей, доброта, щирість, професійна компетентність, професія, творчість, самовдосконалення, саморозвиток, самовиховання в контексті подальшої професії. Погоджуємось з тим, що такі провідні цінності мають увійти до структури ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО, адже визначають гуманістичну позицію особистості.

Разом з тим зауважимо, що майбутній вихователь ЗДО – це цілісна особистість зі своїми інтересами, бажаннями, прагненнями, мотивами, що не обмежуються майбутньою професією, на чому наголошують представники інтегрованого підходу. Такі особистісні смисли майбутніх вихователів ЗДО досліджено доволі фрагментарно. Ми виходимо з того, що ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів ЗДО вміщують орієнтації на загальнолюдські, професійні та особистісні (індивідуально-життєві цінності) цінності, що мають інтегруватися в психологічну структуру особистості як певне гармонійне утворення, що визначатиме її спрямованість на себе, на іншого та на майбутню професію вихователя дітей раннього й дошкільного віку.

Список використаної літератури

1. Монтессори М. Разум ребенка (главы из книги). М.: Грааль, 1997. 176 с. **2. Толстой Л.** Полное собрание сочинений. Т. 8. Педагогические статьи 1860–1863 гг. М.: Художественная литература, 1936. 481 с. **3. Русова С. Ф.** До сучасного становища народного учителя. *Вибрані педагогічні твори: в 2 кн. / за ред. Є. І. Коваленко; упоряд., передм., прим. Є. І. Коваленко, І. М. Пінчук.* Київ: Либідь, 1997. Кн. 1. С. 125–133. **4. Сухомлинський В. О.** Вибрані твори. У 5 т. Т. 2. К.: Рад. шк., 1976. 670 с. **5. Макаренко А. С.** Собрание сочинений. В 7 т. Т. 5. М.: Изд-во АПН РСФСР, 1959. 558 с. **6. Макаренко А. С.** Педагогическая поэма. *Собр. соч.: в 4 т.* М., 1987. Т. 2. С. 5–236. **7. Горбатова Е. В.** Формирование нравственных ценностных ориентаций будущих педагогов дошкольных учреждений: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Минск, 1994. 18 с. **8. Каминская С. О.** Формирование профессиональных ценностных ориентаций будущих педагогов дошкольных учреждений: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.06. Минск, 1997. 110 с. **9. Кучерявий О. Г.** Теоретичні і методичні основи організації професійного самовиховання майбутніх вихователів дошкільних закладів

і вчителів початкових класів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2002. 523 с. **10. Беленька Г. В.** Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти. *Наук. зап. Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки.* 2012. № 4. С. 114–119. **11. Підготовка** майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: монографія / за заг. ред. Г. В. Беленької, О. А. Половіної. Умань: Візаві, 2015. 208 с. **12. Поніманська Т. І.** Мотиваційно-ціннісна готовність педагога до гуманістичного виховання дітей. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія.* Ялта, 2003. Вип. 5. С. 232–236. **13. Поніманська Т. І.** Гуманістичне виховання як ціннісна взаємодія вихователя і дитини. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти.* 2002. № 21. С. 3–7. **14. Падалка О. І.** Формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Рівне, 2014. 268 с. **15. Андрюнина А. С.** Формирование профессиональных ценностей у будущих педагогов дошкольного образования: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Екатеринбург, 2013. 23 с. **16. Листопад О. А.** Теоретико-методичні засади формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04; 13.00.08. Одеса, 2016. 529 с. **17. Величко Т. Д.** Підготовка майбутніх вихователів до формування ціннісних орієнтацій у старших дошкільників: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Одеса, 2014. 273 с. **18. Кондратюк С. В.** Структурно-функциональная модель формирования аксиологической компетентности студентов – будущих педагогов дошкольного образования. *Вестн. БарГУ.* 2017. Вип. 5. С. 23–28. **19. Цветкова Г.** Аксиологічні засади підготовки вихователя дітей дошкільного віку до виховної діяльності. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка».* 2016. Вип. 2. С. 244–254. **20. Нариси** з аксіології особистості: дитина і вихователь: монографія / Добровольська Л. П., Жейнова С. С., Канарова О. В. та ін.; М-во освіти і науки України, Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2019. 144 с. **21. Гусаківська С. С.** Психологічні особливості формування ціннісно-сміислової сфери майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Луцьк, 2014. 302 с. **22. Петренко С. А.** Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2007. 293 с. **23. Русанова Н. А.,** Вербина Г. Г. Жизненные перспективы личности воспитателя: определение проблематики: монография. Чебоксары: Среда, 2018. 80 с. **24. Волинець Ю. О.** Формування цінностей та толерантності у майбутнього вихователя ДНЗ у процесі дослідницької діяльності. *Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матеріали*

Міжнар. наук.-практ. конф. (16 листоп., м. Київ). Київ: Вид-во Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка, 2011. С. 196–198. **25. Гусакивська С. С.** Формування ціннісно-сміслової сфери студентів засобами психотерапії (теоретичний аспект). *Вісн. Нац. акад. Держ. прикордон. служби України*. 2014. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_1_17. **26. Швець О. В.** Підготовка майбутніх вихователів ДНЗ до використання поетичних творів у процесі художньо-мовленнєвої діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кременець, 2018. 260 с.

References

- 1. Montessori, M.** (1997). *Razum rebenka (glavy iz knigi)* [The mind of a child (chapters from the book)]. M.: Izdatelstvo Graal' [in Russian].
- 2. Tolstoj, L.** (1936). *Polnoe sobranie sochinenij. T. 8. Pedagogicheskie stat'i 1860–1863 gg.* [Full composition of writings. T. 8. Pedagogical articles 1860–1863]. M.: Hudozhestvennaya literatura [in Russian].
- 3. Rusova, S. F.** (1997). *Do suchasnoho stanovyscha narodnoho uchytelia* [To the current position of the national teacher]. *Vybrani pedahohichni tvory: v 2 kn. – Selected pedagogical works: in 2 books* (Vols. 1), (pp. 125-133). Kyiv: Izdatelstvo Lybid [in Ukrainian].
- 4. Sukhomlynskyi, V. O.** (1976). *Vybrani tvory* [Selected works]. U 5 t. Vols. 2. K.: Izdatelstvo Rad. shk. [in Ukrainian].
- 5. Makarenko, A. S.** (1959). *Sobranie sochinenij* [Collected Works]. V 7 t. Vols. 5. M.: Izdatelstvo APN RSFSR [in Russian].
- 6. Makarenko, A. S.** (1987). *Pedagogicheskaya poema* [Pedagogical poem]. *Sobr. soch.: v 4 t. – Collected works: in 4 volumes* (Vols. 2), (pp. 5-236) [in Russian].
- 7. Gorbatoва, E. V.** (1994). *Formirovanie npravstvennyh cennostnyh orientacij budushchih pedagogov doshkol'nyh uchrezhdenij* [Formation of moral value orientations of future teachers of preschool institutions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Minsk [in Russian].
- 8. Kaminskaya, S. O.** (1997). *Formirovanie professional'nyh cennostnyh orientacij budushchih pedagogov doshkol'nyh uchrezhdenij* [Formation of professional value orientations of future teachers of preschool institutions]. *Candidate's thesis*. Minsk [in Russian].
- 9. Kucheriavyi, O. H.** (2002). *Teoretychni i metodychni osnovy orhanizatsii profesiinoho samovykhovannia maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh zakladiv i vchyteliv pochatkovykh klasiv* [Theoretical and methodical bases of the organization of professional self-education of future educators of preschool institutions and teachers of initial classes]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- 10. Bieliienka, H. V.** (2012). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnoho viku v umovakh universytetskoi osvity* [Formation of professional competence of future educators of preschool children in the conditions of university education]. *Nauk. zap. Nizhyn. derzh. un-tu im. Mykoly Hoholia. Seriya: Psykholoho-pedahohichni nauky – Scientific notes of Nizhyn State University named after Nikolai Gogol. Series: Psychological and pedagogical sciences*, 4, 114-119 [in Ukrainian].
- 11. Bieliienka, H. V., & Polovina, O. A.** (Eds.). (2015). *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do roboty z ditmy doshkilnoho*

viku: kompetentnisnyi pidkhid [Preparing future educators to work with preschool children: a competency approach]. Uman: Izdatelstvo Vizavi [in Ukrainian].

12. Ponimanska, T. I. (2003). Motyvatsiino-tsinnisna hotovnist pedahoha do humanistichnoho vykhovannia ditei [Motivational and value readiness of the teacher for humanistic education of children]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity – Problems of modern pedagogical education. Series: Pedagogy and Psychology*, 5, 232-236 [in Ukrainian].

13. Ponimanska, T. I. (2002). Humanistichne vykhovannia yak tsinnisna vzaiemodiia vykhovatel'ia i dytyny [Humanistic education as a value interaction of educator and child]. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity – Update the content, forms and methods of teaching and education in educational institutions*, 21, 3-7 [in Ukrainian].

14. Padalka, O. I. (2014). Formuvannia priorytetnykh pedahohichnykh tsinnosti u maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv [Formation of priority pedagogical values in future educators of preschool educational institutions]. *Candidate's thesis*. Rivne [in Ukrainian].

15. Andryunina, A. S. (2013). Formirovanie professional'nykh cennosti u budushchih pedagogov doshkol'nogo obrazovaniya [Formation of professional values in future teachers of preschool education]. *Candidate's thesis*. Ekaterinburg [in Ukrainian].

16. Lystopad, O. A. (2016). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia profesiino-tvorchoho potentsialu maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv [Theoretical and methodological principles of formation of professional and creative potential of future educators of preschool educational institutions]. *Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

17. Velychko, T. D. (2014). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do formuvannia tsinnisnykh oriientsii u starshykh doshkilnykh [Preparation of future educators for the formation of value orientations in older preschoolers]. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

18. Kondratiuk, S. V. (2017). Strukturno-funktsionalnaia model formirovaniia aksyolohicheskoi kompetentnosti studentov – budushchykh pedahohov doshkolnoho obrazovaniia [Structural and functional model of the formation of axiological competence of students – future teachers of preschool education]. *Vestn. BarHU – Bulletin BarSU*, 5, 23-28 [in Ukrainian].

19. Tsvietkova, H. (2016). Aksiolohichni zasady pidhotovky vykhovatel'ia ditei doshkilnoho viku do vykhovnoi diialnosti [Axiological principles of preparation of an educator of preschool children for educational activities]. *Liudynoznavchi studii. Seriiia «Pedahohika» – Anthropological studies. Series «Pedagogy»*, 2, 244-254 [in Ukrainian].

20. Dobrovol'ska, L. P., Zheina, S. S., & Kanarova, O. V. (Eds.). (2019). Narysy z aksiolohii osobystosti: dytyna i vykhovatel [Essays on the axiology of personality: a child and an educator]. Melitopol: FOP Odnoroh T. V. [in Ukrainian].

21. Husakivska, S. S. (2014). Psykhologichni osoblyvosti formuvannia tsinnisno-smyslovoi sfery maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv [Psychological features of the formation of the value-semantic sphere of future educators of preschool educational institutions]. *Candidate's thesis*.

Lutsk [in Ukrainian]. **22. Petrenko, S. A.** (2007). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do formuvannia u ditei doshkilnoho viku osnovnykh rukhovyykh umin i navychok [Preparation of future educators for the formation of basic motor skills in preschool children]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

23. Rusanova, N. A., & Verbina, G. G. (2018). Zhiznennye perspektivy lichnosti vospitatelya: opredelenie problematiki [Life prospects of the educator's personality: definition of problems]. Cheboksary: Izdatelstvo Sreda [in Russian].

24. Volynets, Y. O. (2011). Formuvannia tsinnosti ta tolerantnosti u maibutnoho vykhovatelja DNZ u protsesi doslidnytskoi diialnosti [Formation of values and tolerance in the future educator of the school in the process of research]. *Liudski tsinnosti i tolerantnist u suchasnomu sviti: mizhkontynentalnyi dialoh intelektualiv: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (16 lystop., m. Kyiv) – Human values and tolerance in the modern world: intercontinental dialogue of intellectuals: materials of the International scientific-practical conference (November 16, Kyiv)*. (pp. 196-198). Kyiv: Vyd-vo Kyiv. un-tu im. Borysa Hrinchenka [in Ukrainian].

25. Husakivska, S. S. (2014). Formuvannia tsinnisno-smyslovoi sfery studentiv zasobamy psykhoterapii (teoretychnyi aspekt) [Formation of the value-semantic sphere of students by means of psychotherapy (theoretical aspect)]. *Visn. Nats. akad. Derzh. prykordon. sluzhby Ukrainy – Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, 1*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_1_17 [in Ukrainian].

26. Shvets, O. V. (2018). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv DNZ do vykorystannia poetychnykh tvoriv u protsesi khudozhno-movlennievoi diialnosti [Preparation of future educators of secondary schools for the use of poetic works in the process of artistic and speech activities]. *Candidate's thesis*. Kremenets [in Ukrainian].

Бадер С. О. Проблема формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у педагогічній теорії і практиці

Стаття присвячена дослідженню проблеми формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у педагогічній теорії і практиці. Визначено сутність провідних цінностей, що мають бути притаманні майбутнім педагогам загалом та майбутнім вихователям ЗДО, зокрема, у межах різних підходів, а саме: історико-культурному, компетентнісному, інтегрованому.

Визначено, що з точки зору історико-культурного підходу педагога-класика до найважливіших цінностей вихователя відносили низку загальнокультурних цінностей (Людина, добро, краса, любов, ніжність, щирість, справедливість, правда тощо). Представники компетентнісного підходу до провідних цінностей вихователя відносять ті, що характеризують його як вихователя-професіонала (любов до дітей, справедливість, толерантність, відповідальність, гнучкість, творчість, саморозвиток, самовиховання).

У межах інтегрованого підходу, якого дотримується автор, особистість майбутнього вихователя розглядається цілісно, а цінності, що мають бути йому притаманні тлумачиться як комплекс загальнолюдських, професійних та індивідуально-життєвих.

Ключові слова: цінності, ціннісно-смыслові орієнтації, загальнолюдські цінності, професійні цінності, індивідуально-життєві цінності, майбутні вихователі ЗДО, фахова підготовка.

Бадер С. А. Проблема формирования ценностно-смысловых ориентаций будущих воспитателей УДО в педагогической теории и практике

Статья посвящена исследованию проблемы формирования ценностно-смысловых ориентаций будущих воспитателей УДО в педагогической теории и практике. Определена сущность ведущих ценностей, которые должны быть присущи будущим педагогам в целом и будущим воспитателям УДО, в частности, в рамках различных подходов, а именно: историко-культурном, компетентностном, интегрированном.

Определено, что с точки зрения историко-культурного подхода педагоги-классики к важнейшим ценностям воспитателя относили ряд общекультурных ценностей (Человек, добро, красота, любовь, нежность, искренность, справедливость, правда и т.д.). Представители компетентностного подхода к ведущим ценностям воспитателя относят те, которые характеризуют его как воспитателя-профессионала (любовь к детям, справедливость, толерантность, ответственность, гибкость, творчество, саморазвитие, самовоспитание).

В рамках интегрированного подхода, которого придерживается автор, личность будущего воспитателя рассматривается целостно, а ценности, которые должны быть ему присущи трактуются как комплекс общечеловеческих, профессиональных и индивидуально-жизненных ценностей.

Ключевые слова: ценности, ценностно-смысловые ориентации, общечеловеческие ценности, профессиональные ценности, индивидуально-жизненные ценности, будущие воспитатели УДО, профессиональная подготовка.

Bader S. The Problem of the Formation of Value-Sense Orientations of Future Preschool Educators in Pedagogical Theory and Practice

The article is devoted to the study of the problem of the formation of value-sense orientations of future kindergarten educators in pedagogical theory and practice. The essence of the leading values, which should be inherent in future teachers in general and future kindergarten educators, in particular, within the framework of various approaches, namely: historical and cultural, competence-based, integrated, has been determined.

It was determined that from the point of view of the historical and cultural approach, classical teachers attributed a number of general cultural

values to the most important values of the educator (Person, goodness, beauty, love, tenderness, sincerity, justice, truth, etc.). Representatives of the competence-based approach to the leading values of the educator include those that characterize him as a professional educator (love for children, justice, tolerance, responsibility, flexibility, creativity, self-development, self-education).

Within the framework of the integrated approach, which the author adheres to, the personality of the future educator is considered holistically, and the values that should be inherent in him are interpreted as a complex of universal, professional and individual life values.

Key words: values, value-sense orientations, universal human values, professional values, individual life values, future kindergarten educators, professional training.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2021 р.

Прийнято до друку 26.03.2021 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.